

ELŐFIZETÉS
Egy negyedévre
2 korona

Telefon szám 503.
Hirdetések díja: megállapo-
dás szerint

HÉTFŐ

Megjelenik minden hétfőn délelőtt

A szerkesztésért GALLOVICH KÁROLY felelős * Laptulajdonos: MOHOS AGOSTON.

Egyes szám
5 krajcár
(10 fillér)

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Zrínyi-utca 2 szám 1. emelet
Sebesy-ház

III. évfolyam

ARAD, 1909. MÁJUS 10.

20. szám

Munkáskezek nélkül.

Szomorú tavasz ez a mi tavaszunk, 1876. óta nincs párja a mostani zordon időjárásnak. Jégről, hóról, fagyról szállnak a vész hírek az ország minden részéről. Harminchárom évvel ezelőtt inség szakadt a tejjel-mézszel folyó magyar Kánaán népeire. E pillanatban a pusztulásban is még dereng a remény, hogy az országos katasztrófa nem fog hasonló méreteket ölteni.

Hogy még sivárabb legyen a kép, a tél, a tavaszban nemesak a szántókat, szőlőhegyeket, gyümölcsösöket dézsmálja kegyetlenül: a magyar politikai élet mezején is szomorú rügypusztulás jellemzi a helyzetet. Marad-e belőle virágnak való, vagy a nemzet ébredő enerzsiájából új alvó rügyek pattannak ki, hogy a Bécs ellen vívott sziszifuszi harcot új sikerek reményével kezdhessük? Ki tudná e pillanatban megmondani?

De nem célunk a politizálás. Országos kérdéseket e hasábokon csak ritkán érintünk. Minden figyelmünket és ellenőrző munkásságunkat fölös mértékben leköti Arad, ez a forrongó, fejlődésre törő, de agyaglábakon tehetetlenkedő kolosszus, amely egyik sarkát a még eljövendő magasabb kultúra és virágzó gazdasági élet délibábos rónáján veti meg, a másikkal pedig a rövidlátás, szűkkeblű önzés és tehetetlen programnélküliség ingoványába süllyed.

Aradon két gyár van épülőben: a Westinghouse féle légfélgár és a Haefele féle textilgyár. Eoé! Az aradi munkásviszonyok rohamosan megjavulnak, a piaci forgalom örvendetesen föllendül. Az aradi iparra és kereskedelemre nagyon is ráfér a javulás, de az aradi munkanélküliek helyzetén ez a két gyár nem segít, mert Aradon nincsenek keresetnélküli

munkások. Kissé merész állítás, de tényleg nincsenek. Hát az sem baj, majd nevelnek új munkásgenerációt. Ez a két gyár hozzájárul a kivándorlás csökkentéséhez és támogatja a visszavándorlást.

Szóval: ahol munka kínálkozik, oda-sereglenek a munkások. Ha ez így volna? De hogy úgy legyen, ennek első feltétele az előrelátás a gazdasági politikában. Ilyet pedig ki keresne Arad jelenlegi vezetőségében? Lehet-e előrelátással élni abban, amihez hozzáértés nincs? Pedig arról már sok szomorú tapasztalatunk van, hogy az aradi torony alatt csak az ötletszerű kapkodás politikájához értenek.

Azt az ellenvetést tehetné valaki, hogy ez a megrovás nagyon is általános téren mozog. Hát szolgálhatunk példákkal is. Arad nemesak gyárváros, hanem van mezőgazdasága, különösen pedig szőlőművelése is. Nem azokat a szőlősgazdákat értjük, akiknek az aradi hegyalján van szőlőjük, hanem a külvárosokban: Buzsákban, Gájban fekvő szőlők birtokosait.

Alkalmunk volt megfigyelni ezeket a szőlőket. A tavaszi munkálatokkal mindennütt megkéstek, helyenként hozzá sem fogtak, s mikor egyes szőlőbirtokosokat a mulasztás okáról megkérdeztünk, azt a meglepő feleletet kaptuk, hogy a nagy munkáshány lehetlenné teszi a munkák elvégzését. A bérkérdés itt másodrendű. Munkás semmilyen összegért sem kapható, és olyan nagyobb szőlőkben, ahol harminc férfit munkást kellene alkalmazni, alig dolgozik hat-nyolc asszony vagy leány. Férfimunkás egyáltalában nem kapható.

Ez a munkáshány pedig nem kivételes jelenség. Tíz-tizenöt év óta rendszeresen ismétlődik. Körülbelül akkor kezdődött, a mikor a csálai szőlőtelepet létesítették. Ez a telep a tavaszi nagy munkák idején

ezernél is több munkással dolgozik s a munkáskontingens tulnyomó része az aradi külvárosokból kerül ki.

Amily örvendetes jelenség az aradi munkások nagy kapóssága, épp oly rövidlátó városi politikáról tesz bizonyosságot, hogy a munkáshány megszüntetéséről tizenöt év alatt gondoskodni nem tudtak. Pedig a gazdák még deputációba is jártak a nagy munkaerő elvonás miatt. Orvoslásról még sem gondoskodtak. Pedig hát elsősorban mégis csak a városi magisztrátusra hárul a kötelesség, hogy a polgárok gazdasági érdekeinek képviselőiben eljárjon. Csak hogy az a magisztrátus nagy feladatok megoldására képtelen; hiszen kisdud játékai is szüntelenül belebukik.

KÖZPONTI SZÁLLODA.

Orfeum-Kabaret.

Ma hétfőn

Kirándulás a szabadba.

Nagy látványos bohózat.
Előadja az egész társulat.

Azonkívül 16 szám.

Holnap kedden közkívánatra először:

Czímrt és Leiszer vagy a kettős könyvvitel.

A címszerepet Jaulus Matras és Jaulus Morini játsszák.

Kezdeté fél 9 órakor.

Jaulus Morini,
igazgató.

WEINBERGER FERENCZ

elsőrendű ék-
szerész, nagy
óra-raktára

ARAD

Andrássy-tér,
Központi-szálló
mellett.

Pótadó és kéjgáz.

Dal a városi kezelésről.

Oh, az a tekintély!

— A Hétfő riportja. —

Nem a csodálkozás hangján kezdjük, mert inkonzekvensek volnánk, ha a város rossz gazdálkodásán egy csöppet is csodálkoznánk. Vagy nem mi voltunk-e azok, akik minden alkalommal épen nem jóleső őszinteséggel mutattunk rá arra a hebehurgya felületességre, arra a szinte vétkes könnyelműségre, melylyel a mi vezetőink a polgárság javait kezelik.

Igaz: egy mentségünk mindig volt a számunkra, s ez nem jelentéktelenebb megismerés, mint az, hogy azok a derék urak nem bűnösök az ő nagy tehetetlenségükben. *Ők tehetetleneknek születtek*, tehát ezen a ponton igazán ártatlanok.

De hát térjünk a tárgyra. Az aradi gyermekkórház, amely annyi balszerencse közt s oly sok vizsaly után végre mégis tető alá jutott, nemsokára nemes hivatását teljesíti. A most már teljesen aktuális kérdés az, hogy *ki kezelje a kórházat*: a város, avagy a fehér kereszt gyermekvédő-egyesület.

A mult évben az volt a helyzet, hogy a város négyezer korona segélyt ajánlott föl az egyesületnek, ha a kórház kezelését elvállalja. A dolgok azonban most egészen másként állanak. Az egészségügyi bizottság foglalkozván e kérdéssel, azt javasolja a közgyűlésnek, hogy vegye a város a kórházat saját kezelésbe, mert négyezer koronából ez futja, meg aztán így — ha kórházat kezel! — nagyobb lesz a tekintélyünk.

Vagyis tetszik tudni ez az a kéjgáz. Valami, aminek értéke nincs, de amihez ragaszkodunk, mert úgy itéljük, hogy szép. Az egykori csizmadia-művész is azért íratta a címtáblájára, hogy *csizmadia és kéjgáz*, mert — ugymond — a kéjgáz igen szép szó.

Mi eddig csak nem is sejtettük, hogy egy kórház kezelése körül más kérdés egyáltalán fölmerülhet, mint az, hogy mennyibe kerül az. S a józan ész azt diktálja, hogy az olcsóság elvét itt a legridegebben keresztül kell hajtani, természetesen, ha az ügy nem szenved mellette.

Az adott esetben tehát a gyermekkórház kezelését a városnak gondolkodás nélkül a fehér kereszt egyesületre kellett volna bízni, mert nem áll, hogy a város négyezer koronából elkezdje maga is az új kórházat. Igen alapos kimutatás igazolja, hogy minimum *tizenkét tizenötezer koronáról lesz szó*, tehát föltétlen bizonyossággal megállapíthatjuk, hogy a pótadó *ke-t-h rom szuszalékkal emelkedni fog*.

Vannak helyzetek, amikor mi hirdetjük, hogy néhány ezer korona miatt a városnak nem szabad bizonyos jelentőséges dolgok elöl elzárkózni. Hiszen jól tudjuk, hogy nagyvárosi

mivoltunk már egymagában áldozatokat követel, s ahol azok indokoltak, mi sietünk elsőnek a támogatásukra.

Am a kéjgázért örültségnek tartjuk kidobni a polgárság ezreseit. Semmi, épen semmi szükségünk arra, hogy még több gond egyen a város vállain s a törvényhatósági bizottság épen azért igen bölcsen tenné, ha *nem fogadná el az egészségügyi bizottság javaslatát* s a városi kezeléstől elállana.

Igaz ugyan, hogy az illető egyesület a ma délután tartandó ülésén *visszavonja* a városnak tett ajánlatot, de ezen bi onyára lehet még segíteni

Glosszák egy tanítógyűléshez.

*

„Ezzel a közgyűlés az elnök elterelésével véget ért.”

Az *Aradvidéki Tanítóegylet* szombaton megessett közgyűlésén voltaképen nem történt egyéb, mint ez a fent idézett mondat. A tanítószövetség, még pedig az egész vármegye tanítószövetsége, elcsevegett néhány órán át, magára a nevelés ügyére teljesen jelentéktelen személyi kérdésekről, meghallgatott egy-két száraz, kegyetlenül unalmas jelentést, és — ezzel a közgyűlés... stb.

Akinek csak sejtése is van arról, milyen munkát végez a tanítószövetség, miközben a nebulókat az abécére és az egyszeregyre oktatja, aki tudja, hogy a tanító a gyermekben keresztül a nemzeti lélek idomítója, s e lélek szeplőtlenességének megőrzője, az bizonyára többet, sokkal többet várna egy olyan közgyűléstől, amelyen egy tekintélyes, nagy vármegye egész tanítószövetsége résztvesz.

Munkát, komoly munkát szeretünk volna látni, olyat, amely méltó az egyesület zászlajára irt jelszóhoz: „*Korral haladva n velj, és a haza fényre derül*” mondja a jelszó s mi keresve kutatjuk: a közgyűlés tárgysorozatának melyik pontja mögül lelkedik reánk az új kor szelleme, s miből állapíthatjuk meg, hogy az aradmegyei tanítószövetség tényleg halad a korral.

Hát olyan pont egyáltalán nem volt. És nem volt annak dacára, hogy a levegő telve van forrongó eszmékkel, s hogy nincs az a kisebb-nagyobb testület, ahol — hogy csak egy példát említsünk — a *szocializmusról* ma szó ne esnék. Ez mindenképen fontos téma, de mindenképen az akkor, amikor a tanítószövetséggel kapcsolatban említjük. Hogy miért, azt fölszemesen magyaráznunk, hiszen nincs intelligens ember, aki nem érezné: milyen döntően fontos a tanítószövetség szerepe a ma társadalmi kérdéseivel szemben.

Erről — ugyilátszik — az egyesület vezetősége teljesen megelégedett s eanek volt a következménye, hogy ez a gyűlés olyan kevesetmondó, olyan üres volt. Nem

történt rajta semmi, épen semmi. Csak beszéltek, beszéltek s azután — de hiszen a többi már tudják.

Egy modern tanító.

Dr. Szegő Hugó

ügyvéd

1379

irodáját a Neuman-palotába helyezte át.

Házhoz szállítok: Porosz és magyar kőszentet, rostált bük-faszentet és aprított tűzfát.

Kokszot (pirszén.)

Altman Ede

Wesselényi- és Kiss Ernő-utcák sarkán.
Telefon 46. sz.

Naponta többször frissen pörkölt kávé

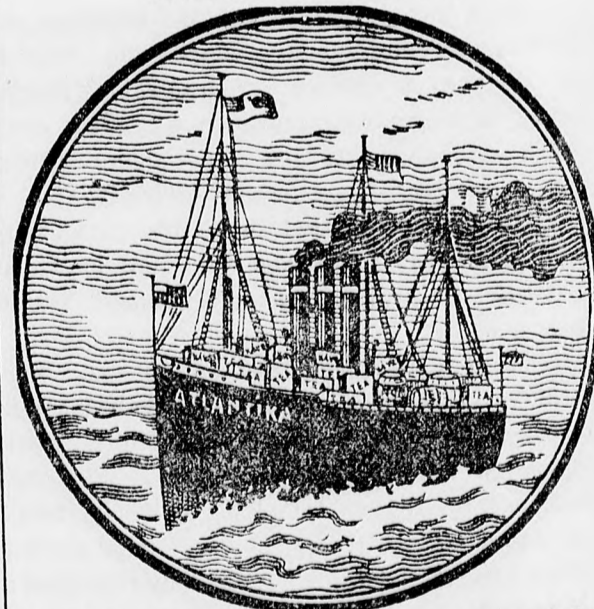
fűszer- és illatszer KÁROS SZAGÁTÓL mentesen

Csakis az

Atlantika

kávé- és tea behozatalnál kapható.

Villanyüzemű kávépörkölőnk működésben látható a kirakatban.

Arad, Andrassy-tér 20, Fischer Eliz-palota.
Városi és megyei telefon 609.

Törlesztéses

amortisatlós

PÉNZ

15, 20, 25, 30, 40, 50

és 65 évi időtartamra

4 százalékos törzskamattal földbirtokra és bérházakra a becsérték legmagasabb hányadig rövid idő alatt kieszakozól:

Herzog Sándor

(volt banktisztviselő)

ARAD, Weitzer János-utca 15. sz.

H. kir. szabadalmazott

borszivattyúkés hozzávaló legjobb minőségű gummicső-
vek legolcsóbb gyári árakon.

A szivattyú-hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, a szőlőmagvak, hések és egyéb tisztálanságok azonnal továbbittanak, ezáltal a szivattyú nem romlik és a bort nem ronthatja a gépezet jó működéséért 3 évi jótállás (ingyen javítás.)

Tüzi fecskendők

golyó szelepekkel. Községeknek legalkalmasabb mert homokos és sáros víz használatánál sem tagadja meg a szolgálatot. A gép jó működéséért 3 évi jótállás (ingyen javítás.) Hozzávaló országos egységes csavarok és a legjobb minőségű belső gummizott kendercsövek a legolcsóbb árakon.

Kutak

hozávaló

csövekkel,

olcsóbbak és jobbak mint bármely bel- vagy külföldi gyárban.

Hönig OttóH. kir. szab. tüzi fecskendő és szivattyú-készítő
Arad, Rákóczy-utca 27. szám.
Permetező javítások elfogadjatnak.

TELEFON 410.

TELEFON 410

WINKLER JOZSEF

szőlővessző és szőlőoltvány termelő ARAD, Batthyány-u. 13.

Van szerencsém a t. szőlőbirtokos urak szives tudomására hozni, hogy ez évi terméséből nagymennyiségű kiváló szép fajtisztá **dus gyökerzetű bor és csemege****szőlőoltvány**

ugyszintén szőlők pótlására kiválóan alkalmas 1 és 2 éves gyökeres Riparia Portalis szőlővessző kerül eladásra mérsékelt árak mellett.

Bővebb felvilágosítással és árajánlattal szívesen szolgál:

Winkler József Arad,
(Batthyány-u. 13.)

648

Menyasszonyi kelengyék, estélyi és alkalmi cipők

**elegáns utcai cipők urak, hölgyek és
gyermekek részére nagy választékban
és minden kivitelben.**

Valódi orosz bagaria csizmák mérték szerint készítettnek. — A hirneves „KOBRAK”
cipők egyedüli elárúsítása. — Külön olcsó áru osztály.

Lányi Marcell

„Kobrak” cipő-raktárában

Aradon, Atzél Péter-utca 1. sz.

8622

Megérkeztek a tavaszi
ujdonságok!

Brunner Béla

ari divat- és különlegességek
üzlete

Arad, Szabadság-tér 20. sz.
(Forray-u. sarok, gróf Nádasdy-palota.)

Ajánlja dusan felszerelt árurak-
tárát, hol a legjobb és legdiva-
tosabb

kalapok, ingek, gallé-
rok, kezeltők, nyakken-
dők, keztük, zsebkenn-
dők, harisnyák, sétat-
botok és esőernyők, stb.

Nagy választék férfisport-sapkákban
kalapokban, és gyermek-sapkákban.

Nagy választék fa-, vászon- és
bőr-utazó-bőröndökben.

Divat ujdonság
francia és angol illatszer-
különlegességekben.

Hamerli I. pécsi keztük-gyár
főraktára!

Olcsó árak. Pontos kiszolgálás.
Vidéki megrendelések azonnali e-
készítetnek 621

Egy teljesen új

tésztagyuró gép

jutányosan eladó.

Cím ARAD, BEM-UTCA 2. SZÁM.

Ritka alkalom! A képvásárlás csodája!

Tulhalmozott raktár miatt egy eredeti művészi
karrikatura hat koronától feljebb.

Egy művészi

pasztell tiz koronától feljebb.

Ritka alkalom!

Kaphatók:

Weisz Leó

állandó képkieklítésán. (Minorita-palota.)
A Hétfő riportja.

Alkalmi vételek és eladások
ékszertárgyakban,
arany és ezüstneműekben!!

Deutsch Izidor

órák és ékszerész 1087

Weitzer János-utca, Minorita-palota.

Zálogcédulák,

arany- és ezüstneműk, gyémánt és
brilliant tárgyak megvételnek vagy
más tárgyakra átöréltetnek.
TELEFON 438. TELEFON 438.

Olcsó tüzelés.

Kiváló minőségű, magas hőfoku, tüztartó

Pirszénnel és Kőszénnel

TELEFON 139.

SZÉN.

Salon-fűtőszén

LEGSZESZ-PIRSZÉN.

KOVÁCS-KŐSZÉN

BÜKKFA-SZÉN.

a legjobb minőségben

Kőszéntüzelés

takaréktüzhelyeken és kályhákban rendkívüli hő-
tartó és jelentékenyen olcsóbb, mint a tűzifa.

Becsés megrendeléseit kérjük 624

Kneffel Károly és Fia

vas és szénüzlete

ARAD, Andrassy-tér 14. szám.

Negyed órán belül megszünteti a

fejfájást

a hirneves

Rozsnyay fejfájás elleni pastilla.

1 drb. 20 fillér, 6 drb. ára 1 korona.

Páratlan hatásu

gyomorerősítő-szer

a Rozsnyay-féle

Kárpáti gyomorsepp.

Kapható csakis

Rozsnyay gyógyszer-tárban

Arad, Szabadság-tér.

HELYI ÉS MEGYEI TELEFON 387.

BRAUN N. A. ARAD.

Boros Béni-tér, közvetlen a Vármegyei gazdasági egyesület mellett.

Ajánlja nagy raktárát mindennemű fűtőkártyákban, bel- és külföldi
fűtőanyagokban, esetekben stb: stb.

MOBLES & HOARE angol hintőfűtőanyagok főraktára.

Saját gyártmány: „Nappány” ezüstszínű kályhatisztítószert, „Rózsa”
cipőerőme, „Rózsa” fűtőtisztítópaszta, „Rózsa” kályhapaszta, mindenféle
bőr-fényesítő mázok és conserválószerek u. m. vaselin, borszir, nyeregszappan
pataszir stb.

Olcsó árak, szolid és pontos kiszolgálás.

Szíves pártfogást kér tisztelettel

BRAUN N. A.

Fajtiszta **riparia portalis** alanyon oltott, elsőrendű dus-
gyökézetű bor- és csemegefajta

szőlő-oltványokat

valamint sima **riparia portalis** szőlővesz-
és gyökere szőlőket ajánl

elsőrendű minőségben

HÁMORY-GAZDASÁG

SZŐLLO-OLTVÁNY-TELEPE ARAD.

Bővebb felvilágosítással szolgál

Deák Ferenc-utca 3. sz. alatt.

1061

Telefon 229.

